

Pa Vsi PARKET

ODLIČNA KVALITETA!

ZLATOROG MARIBOR

BRALCI POZOR!

Prihodnjé bomo objavili prve podatke o veliki nagradni uganki. Zato ne zamudite prihodnje številke, ki bo izšla zaradi Dneva republike že dan prej.

Štev. 46
Leto IV.

Ljubljana, 22. novembra 1956

TTI TEDENSKA TRIBUNA

20 din

12 STRANI ČLANKOV IN SLIK Z VSEH PODROČIJ POLITIKE, ZNANOSTI, UMETNOSTI IN RAZVEDILA

TEDNIK SLOVENSKEGA POROČEVALCA

Mednarodna armada ob Suez

TUDI PRVI JUGOSLOVANSKI VOJAKI SO ŽE PRISPEDI V PODROČJE SUEŠKEGA PREKOPA

Bližu letališča pri Ismailiji, torej prav blizu kraja, kjer so vkopane egiptovske in francosko-britanske čete, je vrsta barak, ki so nekdanj pripadale britanski posadki ob prekopu. V njih so se namestili prvi med-

narodni vojaški oddelki, ki so prispeli v Egipt z letali.

Crncolasi Kolumbijsci, resni Danci, prilazni Norvežani in prva enota jugoslovanskega bataljona se v prostem času pogovarjajo z znaki, si izmenjujejo cigarete in se privajajo toplemu zraku, ki vsaj za Evropejce ni vsakdanja stvar v novembru.

Vsak dan se spuščajo nova letala in dovažajo nove oddelke vojakov, hrano, municijo in vse ostalo, kar potrebuje vsaka armada. Kmalu bo v Egiptu okoli 4.000 vojakov vseh narodnosti, po potrebi pa jih bo lahko

pošlavlja je poslala motorizirano pehoto, oklopne avtomobile in večjo enoto inženircev, pač zato, ker je motorizacija treba poslati po morju in je Jugoslavija najbliže. ZDA so dale na razpolago transportna letala, prevzele pa so tudi preskrbo četi, Indija je že poslala prvi oddelke pehote itd.

Vsekakor je hitra organizacija mednarodne armade dokaz izredne organizacijske sposobnosti. Ni tako lahko zbrati iz vseh vetrov armadne enote, ki tvorijo celoto, še težje pa se je dogovoriti o preskrbovanju teh čet, o skupnem jeziku, o razdelitvi funk-

cijskih in organizacijskih težav. Gre za to, da odhajajo čete OZN na ozemlje napadene države, da bi zagotovile umik tujih čet in skrbele za učinkovito zaščito miru na tem področju.

Egipt je zahteval — upravičeno — zagotovila, da čete OZN ne bodo v nobenem oziru kršile njegove suverenosti in da pridejo res samo zato, da bi zagotovile umik tujih čet. Zagotovila je dobil in Burns je lahko ukazal prihod svoje armade. Drugače pa je z Izraelom ter s francosko-britanskimi enotami. Razveseljiva je novica, da je prvi mednarodni oddelke odpotoval že v Port Said, torej na ozemlje, ki je okupirano.

Koliko časa bodo mednarodne čete v Egiptu in na Izraelsko-egiptovski meji ni znano, vendar so opazovale mnenja, da vsaj toliko časa, dokler ne bo vzpostavljen redni promet skozi prekop, z drugimi besedami, vsaj tri mesece. Nato, menijo nekateri, bodo

V nedeljo, 18. novembra zvečer, je baletni ansambel ljubljanske Opere z velikim uspehom izvedel »Labodje jezero«, balet Petra Iljiča Čajkovskega, ki je prav gotovo eden najvišjih dosežkov baletne literature. Kot gost je delo zrežiral in koreografiral prof. Mile Jovanović iz Beograda, ki je bil nekaj let tudi član slavne baletne grupe Djagiljeva in je izmed naših baletnikov najbližji staremu ruskemu klasičnemu baletnemu stilu. Dirigiral je dr. Danilo Svava. Na sliki vidite Milico Jovanovič, primabalerino beograjske Opere, ki je plesala »belega« laboda in Vladimira Dedoviča, člana našega baletnega ansambla, ki je plesal vlogo princa Siegfrida.

KREPCILNO SPANJE PRED TEŽKO NALOGO. DANSKI VOJAKI V AMERIŠKIH LETALIH, KI LETIJO V EGIPT, SO UTRUJENI...

narodni vojaški oddelki, ki so prispeli v Egipt z letali.

Crncolasi Kolumbijsci, resni Danci, prilazni Norvežani in prva enota jugoslovanskega bataljona se v prostem času pogovarjajo z znaki, si izmenjujejo cigarete in se privajajo toplemu zraku, ki vsaj za Evropejce ni vsakdanja stvar v novembru.

Vsak dan se spuščajo nova letala in dovažajo nove oddelke vojakov, hrano, municijo in vse ostalo, kar potrebuje vsaka armada. Kmalu bo v Egiptu okoli 4.000 vojakov vseh narodnosti, po potrebi pa jih bo lahko

pošlavlja je poslala motorizirano pehoto, oklopne avtomobile in večjo enoto inženircev, pač zato, ker je motorizacija treba poslati po morju in je Jugoslavija najbliže. ZDA so dale na razpolago transportna letala, prevzele pa so tudi preskrbo četi, Indija je že poslala prvi oddelke pehote itd.

Vsekakor je hitra organizacija mednarodne armade dokaz izredne organizacijske sposobnosti. Ni tako lahko zbrati iz vseh vetrov armadne enote, ki tvorijo celoto, še težje pa se je dogovoriti o preskrbovanju teh čet, o skupnem jeziku, o razdelitvi funk-

cijskih in organizacijskih težav. Gre za to, da odhajajo čete OZN na ozemlje napadene države, da bi zagotovile umik tujih čet in skrbele za učinkovito zaščito miru na tem področju.

Egipt je zahteval — upravičeno — zagotovila, da čete OZN ne bodo v nobenem oziru kršile njegove suverenosti in da pridejo res samo zato, da bi zagotovile umik tujih čet. Zagotovila je dobil in Burns je lahko ukazal prihod svoje armade. Drugače pa je z Izraelom ter s francosko-britanskimi enotami. Razveseljiva je novica, da je prvi mednarodni oddelke odpotoval že v Port Said, torej na ozemlje, ki je okupirano.

Koliko časa bodo mednarodne čete v Egiptu in na Izraelsko-egiptovski meji ni znano, vendar so opazovale mnenja, da vsaj toliko časa, dokler ne bo vzpostavljen redni promet skozi prekop, z drugimi besedami, vsaj tri mesece. Nato, menijo nekateri, bodo

POPOTNIK V SOCIALIZEM IN NJEGOVI VARUHI

— SEME NEUMNE, POJTE S POTI, DA NE BOM KOGA POHODILI OD ROJSTVA ŽE HODIM PO TEJ POTI, PA JE NE BI POZNALI!

Start v Melbourne

Naposled je tu ta 22. november in z njim začetek XVI. olimpijskih iger, ki bodo tokrat prvič v Avstraliji. Kljub političnim spletkam zadnjih dni je udeležba v Melbourne rekordna, saj bodo nastopili športniki 69 držav. Na startu je z majhnimi izjemami vsa svetovna športna elita, tako da lahko upravičeno pričakujemo zares veličastno športno manifestacijo mladine vsega sveta. Pri tem nas ne sme motiti, da športna tekmovanja z razvojem zadnjih let postajajo vse bolj predstave in da imajo besede, ki jih je ustanovitelj modernih olimpijskih iger francoski baron Coubertin izrekel o udeležbi (češ da je važnejša od zmage) le še muzejsko vrednost.

Sporod olimpijskih iger je sestavljen tako, da bodo v prvih dneh tekmovanja v atletiki, sabljanju in dviganju uteži, srednji del tekmovanja dni bo izpolnjen z atletiko, plavanjem, boksom, veslanjem, sabljanjem, košarko, modernim peterbojem in rokoborbo, za zaključek pa bodo tekme v kolesarstvu, hokeju, nogometu, streljanju, jadrnanju in telovadi.

Jugoslavijo zastopa v Melbourne razmeroma močna ekipa, ki pričakujemo od nje, da se bo vsaj v nekaterih panogah enakovredno borila z najboljšimi na svetu.

POSLEDICA NESPAMETNE FRANCOSKE POLITIKE

»Maroška vlada je aretirala pet višjih francoskih oficirjev in jih drži kot talce, da se ne bi petim aretiranim alžirskim voditeljem kaj zgodilo.« To kratko sporočilo je prišlo iz Maroka. Skoraj mesec dni je minilo, odkar je fran-

Hudi boji v Alžiru

cionalnemu gibanju, v resnici pa so alžirske upornike spošbodil k še hujšim akcijam in diverzijam. Mauriac je zapisal: »Kaj so hoteli doseči s tem dejanjem? Kaj se bo zgodilo z aretiranimi voditelji? (Francoski ravnaajo zdaj z njimi kot z navadnimi kriminalci in jim niso

osvobodilna vojna dobiti še pečet »svete vojne«. Znano je, kaj se je zgodilo po ugrabitvi. Alain Savary, francoski državni tajnik za maroške in tunijske zadeve, je iz protesta odstopil. Prav tako je odstopil francoski veleposlanik v Tunisu. Maroški sultan Mohamed V. in Burgija sta bila osebno osamočena in prevzvana. Popotnik je še postobalo dejstvo, da ima v muslimanskih deželah zaupanje med gostitelji in gostom skoraj religiozni pomen. Zdaj niti ni važno, ali je Mollet vedel za ugrabitev ali ne. Uradno pravijo, da ni vedel, čeprav je po precej zanesljivih poročilih vedel vsaj poltriga ura prej. Važno je, da je do ugrabitve prišlo. Toda vse kaže, da so tisti, ki so ugrabitev planirali in izpeljali, dobro vedeli, kakšne bodo posledice. In te posledice so si želeli. Zeleli so požgati za sabo vse mostove in onemogočiti mirno rešitev spora v Alžiru. Smešno bi bilo trditi, da ti ljudje ne bi vedeli, kako bo javnost reagirala. In vse to se je zgodilo tik pred agresijo proti Egiptu.

Med tem pa se boji v Alžiru nadaljujejo z nezmanjšano srditostjo. Videti je, da so uporniki razbili francosko ofenzivo in da imajo zdaj oni pobudo v rokah. Takih diverzantskih akcij po alžirskih mestih še ne pomnijo. In vendar so bili že vzpostavljeni stiki z alžirskimi nacionalisti. Francoska vlada je trjavila, da ni bilo uradnih stikov z nacionalisti kljub izjavam maroškega princa Mulaj Hassana, maroškega veleposlanika Haubida in Mohameda Jazida, enega izmed alžirskih voditeljev, ki je zdaj v New Yorku. Med julijem in septembrom je bilo menda organizirano pet tajnih sestankov med nacionalisti in uradnimi zastopniki francoske vlade, med katerimi je bil tudi Pierre Commin, pomočnik generalnega sekretarja francoske socialistične stranke. Francoski delegati niso haje nikdar govorili o možnosti prehodnega brezposelnega premirja. Bil so celo pripravljene olajšati posvetovanje voditeljev v tujini z voditelji osvobodilnega gibanja v Alžiru.

Polem agresije v Egiptu in vse večji neuspehi vladne politike v Alžiru so menda priložnost alžirsko politiko in storili vse, da bi se razmere uredile in povrnil mir. To je zelo hvalevredno in bi bilo dobrodošlo, ko ne bi bilo še nekoliko prepozno. »Kaj se bo zgodilo ves ugled, ki ga je imela, vojni, ki ga je nekaj časa imela zaradi svojih predvolilnih obljub — žal neizpolnenih — in znanje, ki je pri takih rečeh najvažnejši pogoj za uspeh.

FRANCOSKI VOJAKI NEUSMILJENO POZIGAJO ALŽIRSKE VASI.

coska tajna policija ugrabila Ahmeda Ben Bello, Mohameda Khiderja, Husaina Alt-Ahmeda, Mohameda Boudifera in Mustafu Lachrafata, pet alžirskih voditeljev, ki so se v letalu in kot gostje maroškega sultana hoteli prepeljati v Tunis na razgovore z Burgibo. Skoraj mesec dni je minilo in prvotno veselje desničarskih krogov v Franciji se je močno skisalo. Mislili so, da bodo zadali smrtni udarec alžirskemu

hotel priznati položaja političnih jetnikov. Pojavili se bodo novi, zakaj taka podtalna borba rodi vedno nove voditelje in mučenike. Zaplenjene listine o planiranih sabotažah in tajnih navodilih bodo pač zamenjali z novimi — in to je vse. Menda je osvobodilno gibanje v Alžiru dobilo zdaj novega voditelja Tewfika el Madanija, zastopnika ulemov, kar bo še bolj pritegnilo v boj verske kroge, tako da utegne

Dvakratni begunec pred sodiščem

Wan Waitayakon

Siamski princ Wan Waitayakon Krommum Naradhipong...

Enaki med enakimi

Poljsko ljudstvo, ki je ob odhodu svoje delegacije v Moskvo delilo z Gomulko...

Izprijetosti preteklega obdobja v odnosih med Sovjetsko zvezo in Poljsko so bile odstranjene...

Poljski voditelji so potrdili, da so se v Moskvi razgovarjali kot enakopravni z enakopravnimi...

V Moskvi so se Poljaki lahko oslanjali na dva važna elementa. Za njimi je stalo enotno poljsko ljudstvo...

V deklaraciji, ki je bila med poljsko in sovjetsko delegacijo podpisana v Moskvi 18. novembra...

Pomembnejši je drugi del deklaracije, ki ureja poljsko-sovjetske odnose na osnovi sklepov osmega plenuma...

Konkretna uprašanja, ki so nastala iz preteklih napačnih odnosov, so bila rešena v tretjem delu deklaracije...

Z razgovori in deklaraciji pa je bilo zadovoljivo rešeno tudi vprašanje prisotnosti sovjetskih čet na Poljskem...

Morda ni brez pomena tudi kratka pripomba ob zaključku deklaracije, ki govori o tem, da se bosta obe državi potrudili, da bodo njuni narodi pravilno obveščeni o političnih, gospodarskih in drugih ukrepih...

Brez dvoma je ta sovjetsko-poljska deklaracija zelo pomembna ne samo za Poljsko, temveč za vse socialistične države...

Poljaki so v Moskvi zaključili drugo obdobje svojega »poljskega oktobra«, ko so pred tem z sklepi osmega plenuma reorganizacijo vlade...

- Izdaja in tiska časopisno-založniško podjetje »Slovenski poročevalci«... Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica 3... Naročniški oddelki: Ljubljana, Titova cesta 5... Oglasi oddelki: Ljubljana, Titova c. 7... Številka tekočega računa pri Komunalni banki: 60-KB-5-2-369... Rokopisov ne vračamo!

Zakaj je bivši šef zahodnonemške obveščevalne službe pobegnil v Vzhodno Nemčijo in čemu se je spet vrnil?

Strij sto novinarjev — tujih in nemških — se je zbralo v Karlsruhe, da bi prisostvovali obravnavi pred vrhovnim sodiščem...

DVOJNI BEGUNEC — DR. JOHN

Ta obravnava, ki se je začela 12. novembra, naj bi trajala več tednov; tožilec in obramba sta prijavila čez 100 prič...

Obtožnica očita Johnu, da je 20. julija 1954 prostovoljno pobegnil v vzhodni Berlin in se predal Rusom; na tem prostovoljnem pobegu sloni in pada obtožnica...

Johna namreč dolžijo, da je Rusom izdal podrobnosti o zahodnonemški obveščevalni službi; pri tem mu očitajo, da je dajal neresnične podatke, češ da je vodja vojaške obveščevalne službe general Gehlen...

Johnova življenjska zgodba je zelo pestra in nemara bo pred sodiščem prišlo na svetlo še marsikaj, zaradi česar bo dr. John postal še romantičnejša osebnost...

je dr. John ukvarjal že pred vojno. Med vojno je bil zapleten v različne zarote zoper Hitlerja. To mu je tudi pomagalo, da je dobil po vojni ugledno zaposlitev: postal je šef Federalnega urada za zaščito ustavnih institucij...

Dr. John je 20. julija 1954 nenadoma izginil. Bil je v Berlinu na komemoraciji za žrtvami Hitlerjevega terorja. Potem se je pojavil v vzhodnem Berlinu; John je tedaj javno povedal, da je zbežal iz Zahodne Nemčije iz protesta...

KO SE JE DR. JOHN SE SMEHLJAL NA STALINOVU ALEJEI, SLIKA JE POSNETA 18 DNI PRED NJEGOVIM BEGOM NAZAJ NA ZAHOD

sona spet pobegnil v Zahodni Berlin. Tu so ga z letalom odpeljali v Bonn, zaslišali in posadili v hišni zapor. Sedaj je pred sodiščem...

Branil se zelo samozavestno. Glavni njegov adut je v izgovoru, da ga je njegov prijatelj ginekolog dr. Wohlgemuth omamil in ga nato prepeljal v vzhodni Berlin. Toda Wohlgemuth ni več v Zahodnem Berlinu...

mu namreč prostost, če se vrne. Postavile pa so ga pred sodnike...

Wohlgemuth bi bil res glavna priča. Ostale priče ne vedo povedati ničesar presenetljivega in sodišče je v hudih skripicah, ko mora Johnu dokazati krivdo...

Ze sedaj je ves proces mlahav. Senzacije ni nobene in uradna poročila iz Bonna pravijo, da »so Johnov primer pretiravali«. To kaže, da tudi zahodnonemskim oblastem ni veliko do tega, da bi ta primer preveč razplihoval...

Ker je že vse zavito v skrivnost, so možne neštete kombinacije. Nekateri opozarjajo na vlogo, ki jo je odigral med

vojno Rudolf Hess, desna roka Hitlerja, ki je z letalom odletel v Anglijo, da bi se pogajal. Zato nekateri menijo, da so bili vzroki, zaradi katerih je John odšel v Vzhodno Nemčijo, povsem drugačne narave od tistih, ki mu jih noče naprtiti obtožnica...

Proces se bo še vlekel. Toda z vsakim dnem je manj zanimiv; tiste senzacije, ki so jih pričakovali številni novinarji, najbrž ne bo. Vohunstvo v razdobju »hladne vojne« je pač hudo občutljiva zadeva; nihče ne želi, da bi se o tem preveč govorilo. Vdreti je namreč, da bi tudi sodišče rado čez to »afero« brž ko mogoče potegnilo zavese. Sicer pa počakajmo konca obravnave...

MEDNARODNA TRIBUNA • MEDNARODNA TRIBUNA • MEDNARODNA TRIBUNA • MEDNARODNA TRIBUNA • MEDNARODNA TRIBUNA •

DR. DEHLER V BUNDESTAGU

»Mednarodna tribuna« je nekaj novega v današnji številki. Pod tem naslovom bomo našim bralcem od časa do časa posredovali razne zanimive politične članke, izjave, mnenja, razprave...

»Clovek ne verjame svojim ušesom, ko sliši, kaj k vsemu temu, kar danes tako globoko pretresa in spreminja svet, pravi zvezna vlada.«

Zvezna vlada in njena politika, ti dve sta brez vsake napake in greje, dolga neoporečni. Zadržni tedni — tako smo slišali — so nedvoumno potrdili pravilnost politike zvezne vlade. In prav nihče — je bilo rečeno — je ne bo odvrnil od njene dosežene smeri.

Niti besede kritike, tudi nobena beseda samokritike, niti besede o kršitvi pogodbe s strani Edena in Molleta, zato pa deklaracije o nepopolnosti sporazumov.

Kar smo doživeli v zadnjih tednih, globoko posega v povojno nemško politiko in najpogotjeja, da kritično poškodamo nazaj, da znova proučimo temelje naše politične eksistence. Dan nam je nasvet, naj pustimo preteklost pri miru, naj ocenimo samo sedanja položaja in iz njega potegnemo zaključke za bodoče delo.

Kar smo doživeli v zadnjih tednih, globoko posega v povojno nemško politiko in najpogotjeja, da kritično poškodamo nazaj, da znova proučimo temelje naše politične eksistence. Dan nam je nasvet, naj pustimo preteklost pri miru, naj ocenimo samo sedanja položaja in iz njega potegnemo zaključke za bodoče delo.

Vladna izjava daje preprosto, preveč preprosto oceno dogodkov. Dogodki, njihov potek, zunanji vplivi, nasprotovanje strank in skupin, to, to je preveč zamotano, da bi prenesli samemu sebi in trde ocenili.

Ko je svetovni tisk ocenil sovjetski preobrat in Mikolajovo pripravljeno, umakniti Rdečo armado iz Madžarske kot slabost, ko se je začelo govoriti o potončenem krdelu ruske vojske. (Opazke na sredini: Kdo?)

potem je bila znova demonstrirana politika moči. (Zivahno odobravanje na strani SPD — Opazke na sredini: Od koga?) usodna za tisoče in tisoče. (Povozni mediklici)

In takšna, samo takšna je politika moči. (Povsem točno! na strani SPD) Politika sila je politika nasilja. (Ploskanje pri FDP in SPD) Kdor jo hoče, bo doživel enako krvave žrtve, kakršne smo videli na Madžarskem.

Stvari bi lahko potekale drugače. Povsem jasno je namreč: Kar se je začelo v Jugoslaviji, je postalo — pa mojem mnenju — zakon za vse vzhodnoevropske države. V vsakem primeru in Sovjetska zveza mora to vedeti, te evropske države se na vse večne čase ne bodo pokoravale zunanjemu diktatorskemu pritisku.

Njih težnja je nacionalna neodvisnost in samostojnost. Svoje družbeno in gospodarsko ureditve si hočejo same izbirati. Kaj je mogoče, to smo doživeli na Poljskem, ko so se Hruščev in njegovi generali vrnili praznih rok iz Varšave...

Deklaracije vlade Sovjetske zveze z dne 30. oktobra o temeljnih razvoju in krepitve prijateljstva in sodelovanja med Sovjetsko zvezo in drugimi socialističnimi državami — nje vlada izjave niti ne omenja, kaj šele, da bi jo poskušala tolmačiti. Deklaracija je bila, objavljena sredi zadnjih dramatičnih dogodkov. Mar se tega, kar je sovjetska vlada v njej povedala, (Poslanec Neuberger (CDU): In komentirala na Madžarskem!) res ne spleča poskusiti oceniti in komentirati in napraviti potrebne zaključke? Vsekakor — vendarle je treba vedeti — kar je sovjetska vlada v zadnjih letih rekla.

spoštovanja teritorialne nedotakljivosti, neodvisnosti, suverenosti. (Poslanec Albers (CDU): Ja, ja!) neveseljavanja. (Mediklici na strani CDU-CSU: Vi to verjamete?)

— Gospod Albers, ali ste vi to deklaracijo čitali?

— Pokažite vendar! (Poslanec Kunze: Ja, koliko časa pa še?)

Sovjetska vlada izraža svojo pripravljenost proučiti vprašanje svojih čet na Madžarskem, v Romuniji in na Poljskem; držati jih tamkaj samo ob soglasju prizadete države; pogajati se o umiku svojih čet iz Madžarske. Če jaz verjamem ali ne? Vi vendar veste, da mi je ime Tomaž in da zaradi tega nisem dolžan verjeti. (Veselos)

Toda, gospe in gospodje, politika pomeni, da je treba Rusje prijeti za besedo, za njihovo besedo. (Zivahno ploskanje na strani FDP, SPD in GB-BHE)

Sovjetska zveza — sedaj vam bom pa nekaj dejal, kar vam bo ugajalo, mogoče bi celo enkrat dobil vaše soglasje — mora spoznati, da njena politika zadnjih let ne ustreza več razmeram. (Smeh na strani CDU-CSU)

Sovjetska zveza ne more več razpolagati s sateliti. (Mediklici na strani CDU-CSU: Madžarska! divizije vzhodnih držav ne more več pritevati k svojim.) (Poslanec dr. Rinke (CSU): Lahko! — Nov mediklici na strani CDU-CSU: Tako vendar dela)

Tudi njena politika moči, tudi politika sile Sovjetske zveze odpoveduje. (Odobravanje na strani FDP, SPD in GB-BHE)

Na Vzhodu prihaja do preloma. Ali hočete to kratko malo zanikati? Tamkaj menjajo ljudi in ideje, porajajo se nove misli, zapirani in mučeni ljudje prihajajo iz ječe zopet na oblast in obesene bi najrajši obudili k življenju. Ali ne čutite, da se tamkaj nekaj dogaja?

(Mediklici na strani CDU-CSU: Madžarska!) Tudi na Madžarskem: dejal sem že, kako zahtevan se stvari tamkaj, koliko moramo vedeti, da bi jih lahko pravilno ocenjevali. (Mediklici na strani CDU-CSU: Ali vam dosežanje še ne zadostuje?)

— Ne, v resnici mi ne zadostuje. Politika, ki ne temelji na poznavanju dejstev, emocionalna politika, je nevarna zadeva. (Popolnoma točno! na strani CDU-CSU)

To se pravi, preobrat, do katerega tamkaj prihaja, moramo mi dojeti v potkus — zelo previdno se bom izrazil — da bi zadostili pravici, tudi nacionalni pravici do samostojnosti in neodvisnosti. Vsekakor, Jugoslavija gre že dolgo leta pod Titovo svojo lastno pot. Madžarska je osvobodena, severna Perzija, omotica na Finskem izpraznjena. Avstria je svobodna, na poznanjskem procesu so priznana osnovna načela neodvisnosti sodišča in obrambe. Politika je izsilila pravico, da si sama izbere evropsko nacionalno usodo in svojo družbeno in gospodarsko ureditev — pa naj bo in je tako odločeno od naših predstav, ruske čete odhanejo. (Mediklici na strani CDU-CSU: Kje? — Madžarska!) a vendar, mi še vedno delamo tako, kot da bi se prav nič ne zgodilo!...

Da, ko bi imela vsaka deklica, ki pri 19 letih sanja o kraljeviču, tako srečo kot Shani Wallis.

Charlie Chaplin se je sprehajal — tako pravijo — po predmestju Londona in zagrejen ob spominu na izgon iz dežele, kjer je pustil vse svoje mlade ustvarjalne moči, stopil na silice žganja v bar. V baru je pela in plesala Shani.

Potem je šlo vse naglo. Mlada deklica je postala zvezda in zdaj jo gledamo, kako v hišah in v rokarni v žepu prepelva novo popevko. Prijatelj, ki je z menoj, ne zbira niti znak niti hroščev, še manj pa avtograme. Toda že je pri njej, čeprav dirigent ne gleda prijazno, in ji moči svojo beležko. Ljubko, prav po televizijsko se mu nasmehne in podpiše. Shani je namreč igrala v filmu je emkrat, zdaj pa je pri TV. Se nekaj vsakdanjih besed. Vse skupaj je trajalo prav toliko časa, da nas je — Jugoslovane — ljubka Shani preselila na Češko. Pa kaj bi. Znanje geografije še zdaleč ni vse.

xxx

Prav pri tem snidenju sem se prvič srečal s televizijsko v Veliki Britaniji, kjer vsako minuto sedi pred zaslonom 6 milijonov ljudi in kjer je po hišah že 5 milijonov in 800 tisoč televizijskih sprejemnikov. Pri tolikem številu aparatov tudi tale anekdota ni brez podlage:

Ce v britanski šoli učitelj vpraša učenca, katera črka v abecedi sledi T, bo vsak naglo odgovoril V. TV je osvojil vse: staro in mlado, toda preden bi napisal, kaj staro in mlado misli o televizijski, se za »nekaj vrst« povrnimo v atelje, kjer smo srečali Shani Wallis.

xxx

Ker smo videli filmske in televizijske ateljeje, lahko rečem, da med njimi vsaj po prostornosti in opremljenosti ni razlike. Kar v prvih opravijo s filmskimi kamerami, to pri TV s televizijskimi. Po vaji je Shani Wallis nastopila zares. Iz garderobe — menda ni potrebno poudariti, da je trajalo precej časa — je prišla povsem druga — nekateri so trdili lepša, drugi bolj nališpana — deklica. Nekaj TV kamer je usmerilo objektivne, mi, pri mešalni mizi, pa smo opazovali režiserja, ki je pošiljal v svet sliko zdaj snemano z leve zdaj z desne strani. Pač tisto, ki se mu je zdelo najbolj primerna in najlepša. Pred njim je ležal scenarij, tak približno, kot ga drži v rokah filmarji.

Peljali so nas še v druge oddelke. V ogromnih dvoranah imajo spravljene rekvizite. Na tisoče. Karkoli si zmisli režiser, dobi v petih minutah. Na primer: kokosov oreh, ki ga mora nekdo razbiti nekemu na glavi, da se mu mleko pociči do brade. To menda ljudi zabava. Reklji so nam, da dobiš tu vse, razen Marijinih solz. Te pa da imajo v neki cerkvi.

Ogledali smo si delavnico kulis. Velikanska stvar, moram reči. V posebni dvorani, ki meri 20 krat 10 metrov, vsa tla dvigajo ali spuščajo. Tod rišejo največje, tudi do 20 metrov široke in visoke kulise. Vozili smo se gor in dol ob velikem hrastu. Se nikoli nisem tako naglo in spretno prišel od korenin v samo krošnjo drevesa. Vsakih 30 minut pripravijo v teh delavnicah novo, veliko kuliso. Potem smo se odpravili na drugi konec Londona. Televizijski ateljeji so za zdaj raztreseni po vsem velikem mestu.

xxx

TV News — televizijske novice — so bržkone najzanimivejši del programa. Točno ob devetih zvečer smo v ateljeju gledali tisto, kar je gledalo istočasno nekaj milijonov Britancev pri sprejemnikih. Pred nekaj urami je posebno reaktiv. letalo, last TV, pripeljalo film iz Južne Amerike. Sem je film prišel z Antarktike. Tako smo imeli priložnost gledati film in poslušati dan storo poročilo o življenju odprav sredj lecu. Vest je bila posvečena geofizikalnemu letu. Potem smo slišali s filmom ali slikami sprem-

ljana poročila z vseh koncev sveta. Komehtatorji pa so razpravljali o najnovejših dogodkih. Radi smo verjeli našim vodilec, da so televizijske novice najbolj »gledana« oddaja.

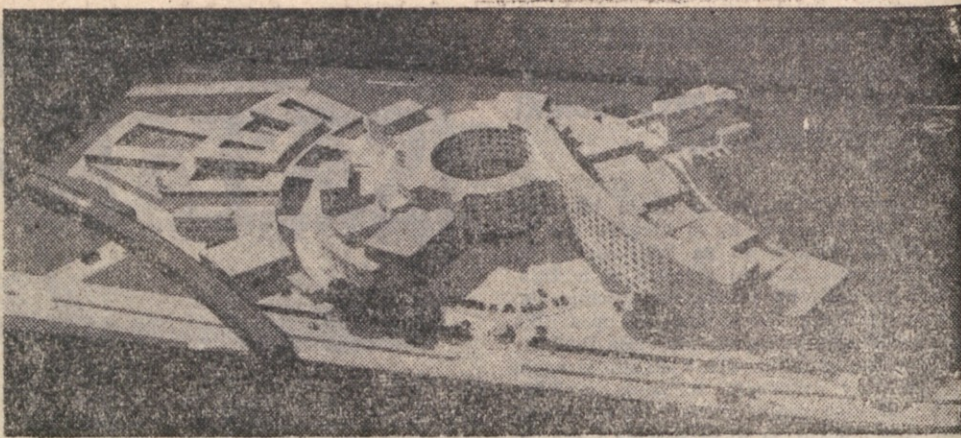
xxx

Za novicami so dokumentarne oddaje. Tu gledate ekspedicije, ki se prebijajo skozi pragozd, žive odlomke stare zgodovine in podobno. Potem gledajo Britanci najraje varietejske programe. V velikanski dvorani z umetnim ledom so tiste dni nastopili Hoodovi vojščaki na drsalkah. Robin Hood pa je bila angleška prvakinja v drsanju. Drsalci so med narisanim drevjem in puščice so zbadale sovražnike. Odlično režiran in brezhibno izveden program.

Vse to pa je precej drago, kot smo zvedeli. Ura oddaje stane 3.000 funt šterlingov. Najdražje so televizijske novice, zatem pa varietejski programi. Stroške znižajo oddaje filmov in nastopi posameznih umetnikov ter predavateljev — teh pa Britanci ne gledajo in ne poslušajo radi.

xxx

Kot rečeno, ateljeji in oddajniki britanske TV so raztreseni po vsem velikem Londonu. Zato grade novo, velikansko palačo TV-BBC. Stala bo na »komaj« 20 hektarjih. Tu bo vse, do največjih dvoran za javne oddaje. Poslopje ima obliko vprašaja (glej sliko) in se ga je zato oprilelo ime VPRASAJ. In res je polemike o televizijski toliko, da takle naziv ni odveč in brez soli. Del občinstva se je sicer opredelil za soliden program subvencionirane televizije in zavrača tako imenovano trgovsko, reklamno televizijo, ki se mora sama vzdrževati in je zato preračunana na najbolj cenene efekte. Tod je streljanja med kavboji večko preveč in ne manjka kriminalnk, kjer detektiv pred pohodom za reklamo popije skodelico najboljše kave. Če ne drugega, je jasno, da dober televizijski program ni moč pripraviti brez državne pomoči. Gradnjo nove palače pa financirajo gledalci. Letno morajo plačati tri funte. Zato pa dobe, so poudarili: sliko in zvok!

Na direkciji TV pravijo, da je televizija osvojila svet. »Težimo k domačemu programu, čeprav je dražji, da bi zaposlili naše umetnike, ki že tako ali tako beže preko

TAKA JE NOVA PALAČA TV-BBC V LONDONU. PIKO FOD POSLOPJE, KI JE V OBLIKI VPRAŠAJA, SMO PRISTAVILI ML

xxx

Daleč na severu, pod Newcastlom, so nam rudarji težili, da v klub ne pride niti pol toliko članov, odkad so doma televizijski aparati.

»Televizijska razbija družbeno in politično življenje. Vsi se tihče doma pred TV-zaslono.«

Nasprotna izjava v nekem ženskem klubu:

»TV nosi srečo. Se nikoli ni bila družina toliko skupaj kot zdaj. TV krepi družino.«

Najbolje, da počakamo našo domačo televizijo in prej ne dajemo »domačine« izjavi

xxx

Izjav za in proti je, kolikor jih želita. Javno mnenje je razdeljeno, toda TV prodira. V enem izmed ateljejev smo od daleč — blizu nas niso pustili, čeprav se spoznamo na te aparate kot zajec na boben — opazovali poskuse za prenos barvnih slik. Uspehi so mnogo obetajoči in kmalu bo tudi barvna televizija začela pohod po svetu.

Kaj bo s koncerti, kinom in gledališčem, ko bo vse to res? Mnogi menijo, da nič hudega, ker imajo svoj krog gledalcev. V Britaniji pa pravijo, da je vse to še VPRASAJ — Menda mislijo pri tem tudi na obliko svoje nove palače. M. S.

Stari ljudje

Velik problem, ki se pojavlja v Zahodni Nemčiji je vprašanje starih ljudi. Statistike kažejo, da bo v 15 letih število Nemcev starih več kot 60 let naraslo od 27.000.000 na 46.000.000 kar je mnogo višji prirastek kot v katerikoli evropski državi.

TV - vprašaj

SREČANJA, IZJAVE, GRAJE IN MIŠLJENJA O TV

DIREKTOR RADIA BEOGRAD MIRKO TEPOVAC DOPOVEDUJE BELINDI LEE, KI JE TOKRAT NASTOPALA KOT BOLNICARKA, DA BOSTA RADIO IN TELEVIZIJA VENDARLE OSVOJILA SVET.

velike luže v Ameriko. Kritika je ostra in ni zadovoljna z vsakim programom.

»Kritika je v službi varietaja, ki mu je TV konkurenca.«

xxx

V velikem filmskem ateljeju Pinewoodu smo srečali znamenito Katherine Hepburn. Menda ne vidi rada tujcev, še celo ne tekrat, kadar snema. Prijatelj, ki je začel zbirati avtograme, si tukaj ni usodil pomoliti svojo beležnico. Berite, kaj pravi slavna igralka o televizijski:

»To je najbolj inteligentno sestavljena naprava za poneumljanje ljudi.«

Ljudje naj aktivno sodelujejo pri koncertu. Po vstopnici naj stopijo in ob določenih uri naj pridejo v dvorano. Tako pa sede doma in brez posebnega truda in prizadevanja poslušajo in gledajo koncert. To ni dobro. Vseh njenih, včasih tudi ogorčenih in tehničnih argumentov »proti« se niti ne spominjam.

Belinda Lee, druga zvezda, ki smo jo srečali, pa ni tak sovražnik televizije. Seveda — tudi pred televizijo lahko nastopi vsak fotogeničen igralec.

„UČILA“ ZAGREB

RADNIČKA CESTA 21 — TEL. 35-037

izdeluje nove DIAPROJEKTORJE Z MODRO OPTIKO, ki izboljšuje slike s svojo ostrino in jasnostjo za 30%, poleg tega PA SO SE ZNIZALA CENO NA 24.400 DINARJEV.

Reliefe Slovenije 1:250.000, vel. 145x90 cm z vsemi ostrogafskimi detajli in lepimi barvami. — Zahtevajte naše prospekte in diaprojektorje z modro optiko.

Štiri na en mah...

Goljuflvi Hitler

Enainšestdesetletnega rudarja Willa Johnsona iz Lexingtona v Združenih državah so prijeli, ker je opeharil več sto čeb s tem, da se je izdajal za Hitlerja in pripravljaval novo nacistično revolucijo. To neverjetno sleparstvo je ameriška policija odkrila šele pred nekaj tedni na podlagi Johnsonovih pisem, ki so ji po čudnem naključju prišla v roke. Začelo se je 1946. leta, ko je svetovno časopisje večkrat pisalo, da je Hitler morda še živ in da se je zatekel v gore Kentuckija. Rudar Johnson živi prav v teh gorah in je tedaj začel pisati pisma obduovalcem nacizma, ki so ameriški državljani nemškega porekla. Podpisoval se je z imenom Adolf Hitler in je prosil denarne pomoči. Tako je izmamil od Hitlerjevih obduovalcev več tisoč dolarjev.

je parola pri novih preskrbovalnih vodnih letalih ameriškega letalstva. Ti štirimotorni orjaki so namreč namenjeni za preskrbo lovskih letal z gorivom, kar opravijo kar v zraku, in to po štiri letala hkrati, da ne bi zamujali preveč časa.

Kaj storiti?

Prometnik sredi velemestnih kolon avtomobilov res ne ve, kaj bi počel, če mu pride nasproti vrsta gosli.

Zgodilo se je seveda v Ameriki! Tam imajo navado, da prepustijo začetni udarec pri rugbyjskih tekmah kakšnemu uglednemu gledalcu. Tudi na tekmi v Ottawi, Kanada, so igralci povabili gledalca na začetni udarec — bila je bivša filmska igralka Dorothy Lamour. Krepko je zemahtnila, žoga je odletela dobra dva metra, čevlji pa precej dlj. Rezultat tega nenavadnega srečanja med ženskim čevljkom in težko žogo pa je bil zlomljen noht...

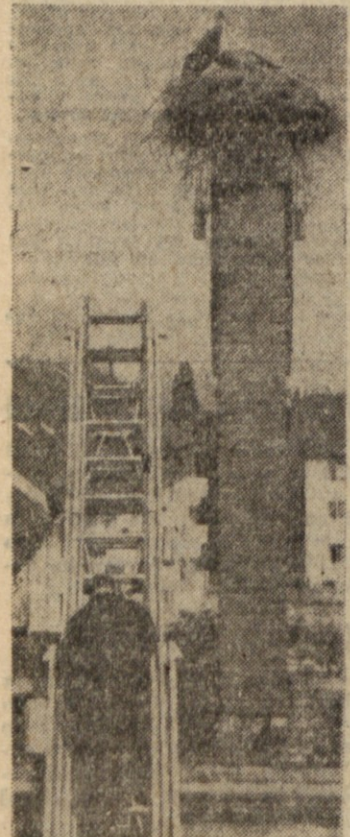
VSELEJ NE PRINAŠAJO SREČE

Med ljudstvom velja prepričanje, da se bo sreča naselila v hiši, na katere strehi si napravi gnezdo štoriklja. Toda hišnim stanovalcem nekega bloka v Nürnbergu je prinesla štoriklja več nesreče kot sreče. Svoje gnezdo je »zgradila« natančno na vrhu dimnika, da je pet družin zaradi gostega dima zbežalo iz stanovanj. Brž so poklicali na pomoč dimnikarja, ki jim je sicer gnezdo z vrha dimnika odstranil, ni pa mogel izvleči vej, ki so se zagzdale v globini. Naslednjega dne so morali alarmirati gasilce.

»LEPŠI SI, BOLJ TE VLAČIJO PO ZOBEMI«

Tako vsaj trdi hollywoodska zvezdica Debra Paget, ki jo vlačijo po časopisih zaradi prav neprijetnih stvari. Pred tedni je morala nastopiti kot priča na sodni obravnavi proti 17-letnemu bančnemu vajencu Jimmyju Potterju, ki je poneveril 800 dolarjev. Potter je priznal tatvino in se opravičil s tem, da je z denarjem kupil briljantni prstan za svoj ideal, Debra Paget namreč, da bi postala kar najbolj pozorna nanj.

Filmi gledali

ki jih bomo

»Vzhodno od raja« — ameriški barvni cinema- scope film (115 minut), nagrajen na lanskoletnem festivalu v Cannesu
 Proizvodnja: Warner Bros 1955
 Režija: Elia Kazan
 V glavnih vlogah: James Dean, Julie Harris, Raymond Massey, Richard DeValos, Jo Van Fleet.

Naša podjetja za uvoz in izposojanje filmov so že prejela kopije naslednjih cinema scope filmov: »Carmen Jones«, »Vera Cruz«, »Do peka in nazaj« in »Vzhodno od raja«. Omenjene filme bodo v kratkem začeli predvajati v naših kinematografih.

Ze dolgo smo se veselili na trenutek, ko bomo lahko sporečili, da bomo končno tudi v naših kinematografih videli ta film, ki je popejal od trumfa do trumfa mladega, morda najbolj nadarjenega povojnega igralca Jamesa Deana, za Elio Kazana pa pomeni nadaljevanje velikih filmov, kot sta bila »Tramvaj-Poželenje«, »Na pristaniški obali« itd.

Posnet je po istoimenskem Steinbeckovem romanu, vendar je Kazan prestavil dogajanje v leto 1917, v dobo, ko so ZDA stopile v prvo svetovno vojno. Zgodba je zasnovana na družinskem konfliktu. Raymond Massey v vlogi Deana, za Elio Kazana pa pomeni nadaljevanje velikih filmov, kot sta bila »Tramvaj-Poželenje«, »Na pristaniški obali« itd.

Ze te, z notranjimi konflikti napolnjene zgodbe, je Kazan napravil dramo, ki je ne bo mozaik pozabili. Ostal je popolnoma zvest književni predlogi in zato se kar nehoti vsiljuje primerjava, ki ni filmu vedno v prid. Roman je kot celota močnejši od Kazanovega filma, posebno na tistih mestih, ki slikajo od-

James Dean

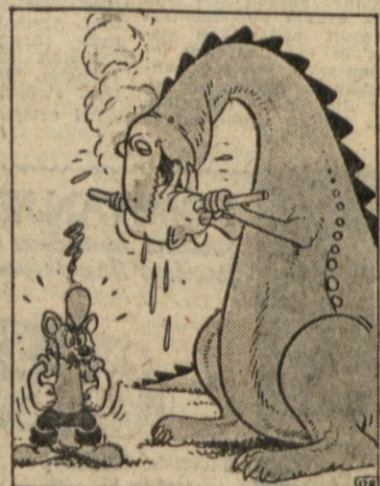
nos očemat skozl tisto nepričakovano spoznanje, ki ga v tem odnosu dobi mlajši sin. Toda vseeno je Kazanov film delo, ki po moči, po dramaturški intenzivnosti, po humanosti, ki jo nosi v sebi, po sigurnosti, s katero je narejen, po likih, ki jih pred nami oživi, delo, ki je v ponos velikemu avtorju »Zapatis in »Tramvaj-Poželenje«.

Posneti takšno dramo, polno notranjega dogajanja na široko platno, pa je zahtevalo še posebno občutljivo roko pravega mojstra. Kazan se je teh težav zavedel in si je zato priskrbel primerno izenačenje. Široko platno, s katerim se je prvotno spoprijel, zanj ni bilo toliko globljih scen, marveč je ravnal s široko površino platna kot z nekakšnim oknom, skozl katerega dobimo razsežen pogled v dogajanje v družini. Prav tako važne pa so mu bile barve, saj jih je tako mojstrski prilagodil dogajanju, kot bi ne bil režiser, marveč slikar.

Kazanu pripisujemo, da je odkril že Mariona Branda. No, če je imel že takrat srečno roko, potem moramo reči, da je imel tokrat še več kot srečo, zakaj James Dean je zares edinstven. Po tragični avtomobilski nesreči nam preostane žal samo tolažba, da je njegov prvi film nepozabna mojstrovina, znajk vse v tem filmu je veličastno, polno lepote. Pri vsaki sceni imamo vtis, tu se je ustvarjalo na veliko, tu je videl suveren duh, na delu je bil inteligenten zrel umetnik in možnosti barv ter cinema scope niso bile verjetno nikdar bolj srečno izrabljene, kot so v tem filmu.

MOTOK

RISE IN PIKE: MIKI MUSTER

LJUDJE IN PROBLEMI SLOVENSKEGA FILMA

NEUGLEDEN RAZGOVOR

Ko sem se odločeval, na koga naj se obrnem za razgovor o filmski glasbi, sem seveda najprej pomislil na Bojana Adamiča. Toda to misel sem kmalu zavrgel. Od puljskega festivala sem se mi je v vseh časopisov in revij zamejal njegov obraz in nešteto krat je moral na vprašanja novinarjev odgovarjati eno in isto. Zato sem mislil, da bi se obrnil na manj »izrabljenež« Marjana Kozina.

Kozina je naredil glasbo za prvi slovenski film »Na svoji zemlji« in tudi na puljskem festivalu je bila nagrajena njegova glasba za »Dolino miru«. Poleg tega mi je Kozina posebno všeč, ker je v obdobju z ljudmi demokratičen. Tudi je široko razgledan človek, poleg tega pa duhovit — preberite si samo njegova kramljanja o Dubrovniku v »Naših razgledih«. Toda Kozina ima žal »napako«, zaradi katere je intervju z njim nemogoč. Konec koncev — pri tolikih odlikah ima lahko tudi kakšno napako!

Potem sem pomislil na mladega Franceta Lampreta. Lampret je eden redkih naših kompozitorjev, ki se je posvetil izključno filmski glasbi. Mnogokrat je imel v rokah glasbeno vodstvo filmov itd. Vendar pa Lampret nekam čudno dobro vozi s »Triglav filmom« in »Viba filmom« obenem, čeprav sta si v laseh, z vsemi je nekako enako »prijateljski«. Tako se je bilo bati, da tudi naš razgovor ne bo imel posebnega uspeha, saj bo do vseh enako »prijateljski«.

V slovenskem filmu so sodelovali še številni drugi glasbeniki: Cvetko, Srebotanjak, Škerjanc, Ciglič, Pahor, Arnič, Svara, Sivic, Krek in še kdo. Vendar je mimogrede in se gotovo niso toliko pogledali, da bi mogli v celoti poznati vso problematiko filmske glasbe. Tako sem se po ovinku spet vrnil k Bojanu Adamiču. Zdaj, ko mu drug ni več preostal, sem takoj našel izgovor, da Adamič zlepa ne odkloni razgovora; da jih je že toliko imel, da mu več ne škoduje eden več ali manj in podobno. Tako je tudi bilo. Takoj je pristal in dobila sva se v velikem studiu Radia Ljubljana. Priznati moram, da sem se tega razgovora celo nekoliko veselil, saj je razgovor z Adamičem zmeraj prijeten. Adamič je namreč preprost. In če ravno ne bi vedel, kdo je, bi ga lahko zamenjali s človekom, ki se v ničemer ne odlikuje od povprečnih ljudi. V razliko od različnih univerzalnih genijev, ki so se zelo razpajali po Sloveniji, je Adamič resnično nadarjen. Seveda nima nikakega »ugleda«, ker za to enostavno nima časa.

Adamič namreč veliko dela. Na puljskem festivalu so predvajali osem njegovih filmov. Mnogi to razlagajo z zlobno pripombo, da je lahko tako tvoren, saj ima za sodelavce nekatere odlične kompoziste, kot sta n. pr. Čajkovskij in Beethoven — seveda modernizirana. Kaj pravite pa k teje razlagi? Adamič nikoli ne vidite v gostilnah, kavarnah, barih itd., kvečjemu na kakšni družabni prireditvi — kot dirigenta svojega orkestra. Tako dnevno prihrani po kakšnih pet ur, v dnevih »dolge plovice« pa celo po deset. In dan k dnevu pa nastane nova kompozicija. Ali ne, da to ni preveč komplicirano?

Premišljeval sem, kaj naj vprašam Adamiča, da mu ne bo treba prevečkrat ponavljati isto. O studiju, ki je potoval v Ljubljani, kjer je dovilil na srednji šoli instrumentalni oddelek za orgle in trobento, na visoki šoli pa klavir; študiral je tudi Hammond orgle, za primer, če bi kdaj slučajno začel v Ljubljani. Nato odhod v partizane, kjer je začel komponirati seke, ko je bil ranjen. Svoj orkester je osnoval leta 1932. Nekateri od njih

so padli, drugi so odšli v razne poklice, nekateri pa so postali »pravi« glasbeniki (n. pr. Samo Hubad). Večne prepire ima s tehniki, ki mu nikdar ne postavijo prav mikrofonov, čeprav je v kompoziciji navede njihov položaj in točke snemanja. Pa to ni nič takega, Kurt Edelhagen, dirigent enega najboljših evropskih orkestror, se mu je prav o tem pritoževal in mu omenil, da je bilo to glavna tema njegovih razgovorov s Stanom Kentonom — tako da bi človek potem sklepal, da je največja kazen biti radijski tehnik, če celo tehnik v ZDA ne obvladajo tega posla. Poleg dirigiranja orkestra in komponiranja zanj, komponira še za radijske igre, za gledališke igre in film. Do zdaj je napravil glasbo za okrog 40 filmov.

Bojan Adamič — tokrat brez svojega orkestra, ki ga imenuje »jama razbojnikov«

Da filmska glasba ni samostojna, ampak se mora vračati v dramaturgijo filma, da je najboljša tista glasba, ki je gledalec sploh ne sliši, ampak jo tembolj doživlja (kolikor ga pri slabih filmih ne »moti« slika), to je Adamič povedal že v mnogih intervjujih, zato sem ga namesto tega vprašal:

Ljudje imajo pri nas še zmeraj nekakšen meglen vtis, da režiser prebere neko zgodbo, vzame nekaj igralcev, nekoliko posname s kamerom in po nekaj tednih je film govov. Zato bi bilo došro, če bi vsaj enkrat nekoliko prikazali težave filmskega dela. Ti, ki imaš mnogo izkušenj s snemanjem glasbe, bi lahko povedal, kakšne težave nastajajo samo pri tem malem sektorju filmskega dela.

»Kar dobro. Začne se s tem, da mi režiser telefonira: Bojan, ali bi imel v prihodnjih dneh kaj časa? Takrat že vem, koliko je ura. — Prvo delo je, da s štoparico v roki grem skozi snemalno knjigo. Nato sledi pogovor z režiserjem o njegovih željah. Sledi projekcija filma, dva- do trikrat. Novi pogovori, novi predlogi. Za montažno mizo nato prestopam do stotinke minute natančno.

Za kompozicijo si zdaj ne delam več skic. Ko imam temo, pišem kar partituro. Klavirski izvleček je namreč »švinda«, s katerim se da krasno zapeljati režiserja. Že trikrat se mi je zgodilo, da sem dobro klavirsko glasbo »močnih glasbenikov« moral popravljati, ker je režiser storniral njeno orkestralno izvedbo. To je razumljivo: dolga nota na klavirju nič ne pomeni, na violini jo to lahko zelo lep ton, na rogu pa lahko cel motiv.

Partituro dobi prepisovalec, ki si bo zaslužil nebesa na zemlji. Kar omeni ga: piše se Stane Vovk. Kako je še živ, odkar prepisuje zame, je gotovo medicinska anomalija. Dovolj pove že to, da jaz svojih čak ne berem, ker jih preprosto ne znam in raje popravljam pri izvedbi.

Dokler ni bilo prvih koprodukcij z Nemci se je pri nas filmsko glasbo pisalo pol do enega leta. Od takrat se je čas zmanjšal celo tako, da sem »Velike in male« napisal v enem dnevu. Tako se je tudi zgodilo, da sem moral v 18 dneh napisati glasbo za štiri umetniške in tri kratke filme in tako nekako malo omogočil puljski festival.

Ko je to izvršeno, gremo v Sentvid, v tonski studio. Tam izvršimo sinhronizacijo, kar je neke vrste blaznost. Ujemati se mora na milimetre, glasba in slika. To je posebno težavno v filmih, kot n. pr. »V mreži«, ki ima v 68 glasbenih točkah okrog 400 sinhronih točk. Človeku ostane samo upanje — kar bo, pa bo. In tedaj se zgodi: orkester bi rad eno uro glasbe posnel v desetih minutah; režiser bi rad smel en teden, da da bi o vsem razmišljal; snemalceem je itak vseeno, ker vedo, da nimajo več upanja na spanje, dokler snemajo; končno je tu tehnično osebje, ki si pripravi karte in sličevko, kar je še najbolj pametno; ostanem še jaz, ki pravzaprav pazim na to, da ne bi mislil, kaj drugi že. Slečem se do skrajnih meja dostojnosti, objem copate in privežem štoparico na levo roko. Nato preigramo in jaz popravim.

Ko je za silo našudirano, pomigamo tehnikom, da dajo projekcijo. Če je frekvenca leta kot pri prvotnem štopanju, začnemo z orkestrom študirati ob sliki. Težave so v tem, da režiser ni zmeraj soglasen. Če je, tedaj posnamem.

Tako gladko gre gotovo redkokdaj.

»Tega primera ni. Tonski mojster se zbudi in pravi, da nekaj ni v redu. Jaz že vem, kaj je. Vs. so pod mizo in nekaj iščejo. Ko tisto najdejo, reče režiser: »zaigrajte še enkrat, da bom slišal, kako bo.« — Če je pa frekvenca drugačna — kar je običajno, je treba vse sinhrono točke znova presinhronizirati. Ko to popravim in sličevko orkester, je po navadi frekvenca spet normalna.

Vseh teh stvari se posebno veselil orkester, ki je plačan samo od posnetih minut. Niti obleka se med snemanjem ne sme zganiti, ker se lahko sliši šum in je vse izgubljeno. Tu ne pomaga, če je od dveh minut posneta minuta in 56 sekund in se v poslednji sekundi kaj pokvari. Ne da se popraviti, treba je spet vse znova.

In kakšno starost misliš dočakati po vsem tem?

»Odmori! so zame gostovanja. Takrat se spočijem. Zdaj sem si nekoliko spet opomogel, ker smo gostovali na Madžarskem« (Pokazal mi je fotografije, ki kažejo ogromen obisk).

Za zaključek prosim še za odgovor na temo: Bojan Adamič in jazz.

»Ne znam komponirati v starem klasičnem stilu. Znam samo moderno. Moje stališče je, da je edina muzika, kjer se današnji kompozitist lahko domore svežih idej in sodobnega izraza, jazz. Prav hvalažen sem ti za to vprašanje. Saj lahko s svojim odgovorom spet malo razjezim naše glasbene velmože. Nekaj moram pa tudi jaz imeti od življenja, ali ne?« FRANC SEVERKAR

IZ RIMA V HOLLYWOOD: MILLY VITALE

Posnetek Marilyn Monroe iz njenega zadnjega filma »Avtobusna postaja«. V tem filmu nastopa Monroe kot pevka v baru. Film je prejeen po dramati Williama Ingeja in je kljub komedijskemu značaju eno tistih del, ki prikazuje socialna vprašanja Amerike, predvsem njenih mlajh ljudi in srednjega sloja, kar je moderno ameriško dramo skupno z Millerjem, Williamsom in drugimi dvignilo na raven svetovne dramatik. Za Marilyn Monroe pomeni ta film poseben uspeh, saj se je v njem prvič uveljavila kot dobra igralka. Slike iz tega filma že visijo na vseh avtobusnih postajališčih v ZDA, da bi privabile publiko v kino dvorane

POPRAVEK

Zaradi tehničnih ovir se I. festival ozkega filma, ki je bil napovedan za 24. in 25. november, preloži in bo predvidoma 15. in 16. decembra v Ljubljani.